Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk

Kenmerk
2022-0000649996

Uw kenmerk

Datum 29 NOV 2022

Betreft Bijgestelde capaciteitsbehoefte asielopvang

Geachte Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders, en corporatiebestuurders,

Medeoverheden en partners binnen de migratieketen leveren grote inspanningen bij de opvang van asielzoekers, de huisvesting van statushouders en de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Het kabinet is u daarvoor zeer erkentelijk. Bij brief van 4 november jl. heeft het kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd dat de capaciteitsbehoefte voor asielopvang bij COA een sterke stijging laat zien. Wij willen u graag informeren over deze aangepaste capaciteitsbehoefte en de verdeling daarvan over de provincies volgens de verdeelsleutel zoals gebaseerd op de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen en overeengekomen aan de Landelijke Regietafel (LRT) Migratie en Integratie van januari 2022 (zie tabel 1). Daarnaast brengen wij u op de hoogte van de stand van zaken met betrekking tot het transitieplan crisisnoodopvang, het Wetsvoorstel Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) en nadere stappen die het kabinet zet.

Nieuw capaciteitsbesluit COA

Twee keer per jaar maakt het COA in het capaciteitsbesluit inzichtelijk hoeveel opvangplekken er de aankomende periode nodig zijn. Het COA baseert het capaciteitsbesluit op de meest recente inzichten uit de Meerjaren Productieprognose 2022-II (MPP) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het capaciteitsbesluit geeft aan dat de capaciteitsbehoefte, bij ongewijzigd beleid, toeneemt van de eerder verwachte 51.000 plekken tot 61.200 plekken op 1 januari 2023 en tot 75.500 plekken op 1 januari 2024. Op dit moment zijn er in totaal ruim 55.000 opvangplekken (regulier, nood en crisisnoodopvang), waarvan een deel komend jaar afloopt. Deze bestaan naast de vraag aan veiligheidsregio's en gemeenten om aan 75.000 ontheemden uit Oekraïne opvang te bieden. Op dit moment bekijkt het kabinet maatregelen op het terrein van instroom, doorstroom en uitstroom die mogelijk nog van invloed zullen zijn op de capaciteitsbehoefte (zie ook onder 'nadere stappen en maatregelen' in deze brief).

Onderdeel van het COA-capaciteitsbesluit zijn 5.100 plekken voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen die het COA nodig heeft op 1 januari 2024. Per 1 januari 2023 zijn 3.700 amv-opvangplekken nodig. Daarnaast is voor 1 januari 2024 de opvangbehoefte voor amv door het Nidos 3.200 plekken. Voor beide groepen is het tekort momenteel al schrijnend. In dit verband willen wij ook verwijzen naar de oproep die de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft gedaan bij brief van 6 oktober jl. aan gemeenten om opvangplekken bij COA én eengezinswoningen voor het Nidos te realiseren voor kleinschalige opvang van amv met een status. De plekken voor Nidos vallen niet onder het capaciteitsbesluit van COA maar de statushouders die Nidos met deze plekken opvangt tellen wel mee in de taakstelling huisvesting.

De toename van de capaciteitsbehoefte heeft verschillende oorzaken. De twee belangrijkste zijn:

1. Hogere instroom: De totale asielinstroom voor 2022 ligt bijna 12.000 aanvragen hoger dan in de prognose van september 2021 werd verwacht. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat vorig jaar de onzekerheid omtrent (mogelijke) effecten van de COVID-19-pandemie en daarbij komende reisbeperkingen nog een dempend effect hadden op de verwachte asielinstroom. Ten opzichte van de vorige prognose in februari ligt de recente prognose van de totale asielinstroom ca. 6.700 hoger. Deze toename van de instroom is vrijwel volledig toe te schrijven aan de instroom van nareizigers. Een toename van het aantal asielaanvragen is ook in Europa als geheel zichtbaar. In 2022 ligt de asielinstroom in Europa het gehele jaar hoger dan in dezelfde periode vorig jaar. Ook voor 2023 wordt – bij gelijkblijvend beleid - rekening gehouden met een hoger inwilligingspercentage en het samenhangende effect van meer nareizigers in het kader van gezinshereniging.
2. Capaciteit IND: De IND kan, ondanks continue werving van personeel, de toenemende instroom niet bijhouden waardoor asielzoekers langer wachten (in de asielopvang) op beslissingen op hun asielverzoeken. De IND is de afgelopen jaren fors gegroeid hetgeen van invloed is op het absorptievermogen. De werving gaat ook de komende periode door maar er zit wel een maximum aan het aantal nieuwe medewerkers dat kan worden opgeleid. Nieuwe medewerkers worden namelijk opgeleid door eigen ervaren medewerkers. Binnen de IND wordt momenteel gewerkt aan de implementatie van een aantal maatregelen die effect hebben voor de langere termijn. Deze maatregelen moeten eraan bijdragen dat de IND een robuuste en toekomstbestendige organisatie wordt die beter in staat is om mee te bewegen met een veranderende asielinstroom.

In het capaciteitsbesluit (2022-II) is rekening gehouden met de uitstroom van statushouders naar huisvesting in gemeenten, met als uitgangspunt de nu reeds bekende taakstellingen. Dat betekent dat voor het huidige half jaar (2022-II) rekening gehouden wordt met de geldende wettelijke taakstelling van 13.500 statushouders en het inhalen van de achterstand van 1.800 statushouders. Indien de in de bestuurlijke afspraken van 26 augustus jl. overeengekomen doelstelling

van 20.000 te huisvesten statushouders geheel wordt gehaald, dan zal de capaciteitsbehoefte voor 1 januari 2023 lager uitvallen dan de geraamde 61.200 plekken, namelijk rond de 56.000. De opvangbehoefte voor 1 januari 2024 blijft, bij gelijkblijvend beleid, 75.500 plekken.

De actuele prognoses leiden niet tot een aanpassing van de taakstelling huisvesting statushouders voor de eerste helft van 2023. Het vooruitzicht van een aanhoudend hoge asielinstroom uit met name onveilige landen betekent echter wel dat de komende taakstellingsperiodes de aantallen te huisvesten vergunninghouders niet snel zullen dalen naar het niveau van de periode 2018-2021. Dit zorgt ervoor dat gemeenten voor een grote uitdaging staan in het huisvesten van vergunninghouders, zeker gezien de huidige woningmarkt. Dit maakt het cruciaal nu maximaal in te zetten op het zo snel mogelijk toevoegen van sociale huurwoningen door bijvoorbeeld flexwoningen en transformatie van bestaande panden. Daarnaast moeten we blijven inzetten op het halen van de deze zomer afgesproken huisvestingsdoelstelling, om een goede start te maken met de komende periode.

Verdeling benodigde opvangcapaciteit over de provincies
Conform de aan de LRT afgesproken verdeelsleutel, die gehanteerd wordt totdat de Spreidingswet in werking treedt, wordt de benodigde opvangcapaciteit verdeeld over de provincies. Het gaat dan om de verdeling van de extra benodigde opvang van 24.500 plekken bovenop de eerdere verdeling van de 51.000 opvangplekken. Onderstaand ziet u in tabel 1 wat dat betekent voor de verdeling over de provincies.

Hoe de verdeling van opvangplekken vervolgens plaatsvindt *binnen* de provincie tussen de gemeenten, is aan iedere PRT om zelf overeen te komen. Deze verdeling kan desgewenst naar rato van het aantal inwoners indicatief inzichtelijk gemaakt worden per gemeente, zoals in sommige provincies reeds gebeurt. Aan de PRT´s kan aan het COA gevraagd worden een dergelijke indicatieve verdeling te maken.

Het doel is om gezamenlijk snel toe te werken naar de realisatie van deze opgave en daarover met gemeenten en het COA aan de PRT´s afspraken te maken. Idealiter bestaat die opvang uit duurzame reguliere opvang, maar gelet op de grote opgave zal noodopvang een noodzakelijk onderdeel zijn van de totale asielopvangcapaciteit. Geadviseerd wordt allereerst te kijken naar het verlengen of vervangen van bestaande locaties binnen uw provincie en daarnaast in te zetten op het creëren van extra locaties.

Tabel 1: Provinciale verdeling COA opvangopgave

	Verdeling methodiek 24.500				
Provincie	Huidige reguliere opvangplekken op 1-10-2022	Opgave extra opvangplekken (gewogen)	Opvangplekken verdeelsystematiek januari 2022 (51.000)	Provinciale opgave 1-1-2024	Benodigde verhoging tov huidig aantal opvangplekken
Drenthe	3.311	266	3.268	3.533	222
Flevoland	3.034	229	3.203	3.432	398
Friesland	3.057	393	3.351	3.744	687
Gelderland	4.438	1.849	5.606	7.454	3.016
Groningen	3.761	319	3.507	3.827	66
Limburg	2.548	937	3.347	4.284	1.736
Noord-Brabant	4.262	2.634	6.823	9.456	5.194
Noord-Holland	2.326	4.921	6.151	11.072	8.746
Overijssel	2.340	1.058	2.943	4.001	1.661
Utrecht	1.513	1.819	2.862	4.681	3.168
Zeeland	340	608	814	1.422	1.082
Zuid-Holland	1.839	9.467	9.125	18.593	16.754
Totaal	**32.769**	**24.500**	**51.000**	**75.500**	**42.731**

Het kabinet beseft dat de opvang van reguliere asielzoekers een opgave is die komt naast de opgaven die gelden voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne, de crisisnoodopvang en de huisvesting van statushouders. Om inzichtelijk te maken welke opgaven op deze terreinen liggen bij de medeoverheden, is in bijlage 1 bij deze brief een tabel opgenomen waarin alle opgaven zijn opgenomen per provincie en, waar van toepassing, per veiligheidsregio. In deze bijlage wordt ook apart duidelijk gemaakt wat de opgave is voor de opvang van amv door het COA die deel uitmaakt van het totale COA-capaciteitsbesluit en de Nidos opgave, die mee telt voor de taakstelling huisvesting per provincie. Beide categorieën verhogen de totale opgaven dus niet.

Transitieplan crisisnoodopvang (CNO) asiel

In het kader van de crisisaanpak is aan iedere Veiligheidsregio gevraagd 450 CNO plekken te realiseren voor reguliere asielzoekers (niet zijnde Oekraïense ontheemden). Met het Veiligheidsberaad is afgesproken dat de CNO uiterlijk op 1 april 2023 is afgebouwd. De veiligheidsregio´s kunnen nog wel een rol hebben indien het COA een verzoekt om ondersteund te worden. Uiterlijk op 1 juli 2023 hoeven Veiligheidsregio´s geen enkele vorm van ondersteuning meer te bieden.

Het COA heeft een transitieplan opgesteld over de afbouw van de CNO-locaties[1]. Om de transitie te realiseren is het streven dat er onder coördinatie van de PRT's uiterlijk op 1 januari 2023 regionale plannen komen waarin concrete stappen zijn opgenomen hoe in de regio voldoende opvangplaatsen zullen worden gerealiseerd. Deze regionale plannen richten zich specifiek op het realiseren van zo veel mogelijk opvangplaatsen op 1 april 2023. Een gedeelte van de opvangopgave kan worden ingevuld door de overname van beschikbare en geschikte crisisnoodopvanglocaties door het COA. Het overige zal ingevuld moeten worden met (nieuwe) reguliere en noodopvanglocaties.

[1] Voor het transitieplan CNO, zie https://www.coa.nl/nl/lijst/transitieplan-cno

Veiligheidsregio's, gemeenten, provincie en het COA zullen samen de transitie vorm moeten geven. In een aantal regio's hebben deze partijen inmiddels al de handen ineengeslagen om tot regionale plannen te komen en is de samenwerking aan de PRT's al vormgegeven. Het kabinet rekent erop dat in de andere regio's en provincies dit ook snel invulling krijgt. In de brief van 7 september jl. aan het Veiligheidsberaad heeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid voorgesteld dat de voorzitters van de veiligheidsregio's hierover afstemmen met de voorzitter van de PRT's.

Met de uitvoering van het transitieplan wordt gewerkt aan een noodzakelijke beweging terug naar de normale rolverdeling en het wettelijk vereiste kwaliteits- en voorzieningenniveau van opvang. Hierbij is het wel zaak realistisch te zijn: vanwege de vele afhankelijkheden en risico's is de transitie een complexe opgave. De genoemde data zijn tevens ijkmomenten voor het Veiligheidsberaad en de LRT om te bepalen of de beoogde planning gerealiseerd kan worden en of, bijvoorbeeld door gewijzigde omstandigheden, de planning bijstelling behoeft.

Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen
Op 9 november jl. is het Wetsvoorstel Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen ("de spreidingswet") in internetconsultatie gegaan.[2] Het creëren van een wettelijke taak voor gemeenten is nodig om te komen tot een duurzaam en stabiel opvanglandschap. Met die wettelijke taak worden gemeenten, naast het Rijk, medeverantwoordelijk voor het bieden van asielopvang aan vluchtelingen en asielzoekers, hetgeen een internationaal- en Europeesrechtelijke verplichting is. De uitgangspunten van het wetsvoorstel zijn solidariteit tussen gemeenten, een eerlijke en evenwichtige spreiding over het land en het zoveel mogelijk vrijwillig ter beschikking stellen van opvangplaatsen. Beoogd wordt om zo (crisis)noodopvang in de toekomst zoveel mogelijk te voorkomen.

De consultatieperiode is inmiddels afgerond. Op basis van de inbreng uit de consultatie, wordt bekeken of het wetsvoorstel aanpassing behoeft. Na aanpassing gaat het wetsvoorstel naar de Raad van State voor advies. Hierna zal het wetsvoorstel gestuurd worden naar de Staten-Generaal voor de parlementaire wetsbehandeling. Het kabinet streeft ernaar de wet in werking te laten treden op 1 februari 2023.

Nadere stappen en maatregelen
Het beeld dat wij u schetsen in deze brief is zorgelijk. Bij gelijkblijvende omstandigheden zal de druk op de migratieketen en medeoverheden verder toenemen. Dit maakt het belang van de fundamentele heroriëntatie van het asiel- en opvangstelsel, waarover de Tweede Kamer geïnformeerd is bij brief van 26 augustus jl., des te belangrijker. Het kabinet gaat daar, ook in samenspraak met

[2] Voor meer informatie over het wetsvoorstel dat in consultatie is, zie Kamerbrief over Wetsvoorstel gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

medeoverheden, voortvarend mee aan de slag. Het kijkt tevens naar aanvullende maatregelen op het gebied van instroom, doorstroom en uitstroom. Het is mogelijk dat die maatregelen leiden tot een lager aantal op te vangen asielzoekers.

Daarnaast wordt vol ingezet op de verdere implementatie en uitvoering van eerder aangekondigde maatregelen zoals onder meer beschreven in de brief van 26 augustus jl. aan de Tweede Kamer. Daarbij gaat het onder meer om maatregelen als de versnelde afhandeling van kansarme aanvragen om aansluitend in te zetten op terugkeer, waar mogelijk onder toepassing van vreemdelingenbewaring en het intensiveren van de Mobiel Toezicht Veiligheid-controles (MTV). Daarnaast wordt gekeken hoe de tijdens de MTV-controles aangetroffen migranten sneller kunnen worden overgedragen aan buurlanden. Ook heeft het kabinet de maatregel genomen dat nareizigers pas een visum wordt verstrekt op het moment dat in Nederland een woning voor hen beschikbaar is of als maximaal zes maanden is verstreken.

Tot slot
Wij vragen u uitvoering te geven aan de provinciale opvangopgave en de vergroting van de benodigde opvangcapaciteit in de komende periode. De regionale plannen die in het kader van de transitie CNO worden opgesteld voor voldoende reguliere en noodopvangplekken per 1 april 2023 zullen daarvan een belangrijk onderdeel van zijn. Maar ook voor de periode tot 1 januari 2024 zal een verdere intensivering van het verlengen of vervangen van bestaande opvangplekken en het realiseren van nieuwe opvangplekken noodzakelijk zijn. Het kabinet realiseert zich dat de last op de schouders van de medeoverheden met dit verhoogde capaciteitsbesluit verder wordt verzwaard. Op dit moment bekijkt het kabinet welke maatregelen er aanvullend genomen kunnen worden om alle medeoverheden zo goed mogelijk te ondersteunen in deze zeer impactvolle situatie.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Eric van der Burg

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Hugo de Jonge

Bijlage 1: Overzicht opgaven opvang en huisvesting